

DEVASTUJÚCE ÚČINKY

Ťažba ropy znečisťuje oceány
a životné prostredie

KLIMATICKÉ ZMENY

Globálne otepľovanie spomaľuje
hospodársky pokrok Afriky

NOVÁ OBCHODNÁ CESTA

Najbohatšie ekonomiky sveta
chcú konkurovať Číne

Green

magazine

www.greenmagazine.sk Green Magazine Slovakia

Na Slovensku pribudnú tisícky nových nabíjačiek

Jeseň 2023
cena: 3,90 €

Obsah

- 6** Inovácie a novinky zo sveta zeleného biznisu.
- 10** Spoločnosť Sady, s.r.o., má v portfóliu sortiment pre zákazníkov, developerov aj pre samosprávy.
- 14** Úrokové sadzby úverov na bývanie narastli, ale situácia na trhu sa stabilizovala.
- 16** Správny a efektívny manažment vodných a energetických zdrojov je nesmierne dôležitý.
- 24** Japonci plánujú postaviť plávajúce mesto v tvare prstenca pre 40-tisíc ľudí.
- 36** Švédski vedci zistili, že aj papierové téglíky na kávu obsahujú mix rôznych chemikálií.
- 38** Obchodný reťazec Tesco dokázal na Slovensku za uplynulých sedem rokov znížiť emisie skleníkových plynov o neuveriteľných 67 %.
- 42** Salašníctvo počas niekoľkých storočí vytvorilo charakter mnohých horských pasienkových krajín.
- 50** Vedci z Medzivládneho panelu pre zmenu klímy uviedli, že Červené more sa otepľuje dvaapokrát rýchlejšie, ako je celosvetový priemer.
- 62** Najbohatšie ekonomiky sveta plánujú postaviť protipól novej Hodvábnej cesty, ktorú buduje Čína.
- 66** Mladí vedci z celého sveta sa plávajú po stopách Darwina, aby mohli študovať klimatické zmeny.
- 70** Prečítajte si článok o histórii a súčasnom prínose fotovoltaických panelov pre domácnosti.
- 80** Ropné plošiny v Nórsku poháňa najväčšia plávajúca veterná farma na svete s názvom Hywind Tampen.
- 82** Etiópia spustila na plný výkon obrovskú vodnú elektrárňu, ktorá leží na Modrom Nile. Komplex Grand Ethiopian Renaissance Dam má výkon až 6 000 MW.

28 Strojárska spoločnosť MEVA oslavuje tento rok svoje 125. výročie. Riaditeľ pobočky MEVA-SK s.r.o., Rožňava, Ing. Tomáš Jarco v rozhovore predstavil firemné portfólio.

58 Na Slovensku pribudne do konca roka 2026 vyše 3-tisíc nabíjačiek pre elektrické autá. Ministerstvo hospodárstva na tento účel vyčlenilo viac ako 6 miliónov eur.

32 Ceny potravín v uplynulých mesiacoch na Slovensku výrazne vzrástli. Analýza dokonca preukázala, že v rámci krajín V4 platíme u nás za potraviny najviac.

46 Pri ťažbe ropy pod hladinou mora často dochádza k jej úniku do okolitých vôd, v dôsledku toho masívne hynú ryby a morské živočíchy.

54 Afrika je v posledných rokoch neustále vystavená extrémnym výkyvom počasia. Je zrejme, že klimatické zmeny výrazne spomaľujú jej hospodársky pokrok.

74 Z najaktuálnejšej analýzy Eurostatu vyplynulo, že ťažba čierneho uhlia klesla v Európskej únii v uplynulých dekádach až o 80 %.

Green Magazine
Registrácia: MKSR RP EV 5534/17
ISSN 2585-7193
7. ročník
Október 2023
3/2023, štvrťročník

Šéfredaktor – PhDr. Erik Mihal'ko

Spolupracovníci:
Miroslava Ryšková, Martina Slámová,
Peter Horvát, Katarína Dermanová,
Eva Chmielewská, Zuzana Blánska,
Eva Sadovská, Zuzana Vranayová,
Daniela Kaposztásová, Michal Lehuta

Adresa redakcie:
Green Magazine
Dunajská 8
B11 08 Bratislava

Grafika a layout: YESdizajn

Korektúry:
Mgr. Bc. Michaela Veselská

Elektronický predaj:
www.martinus.sk, www.gorila.sk

Distribúcia: súkromní distribútori
a obchodní partneri

Adresa vydavateľa:
Limitless Group s.r.o.
Dunajská 8
B11 08 Bratislava

IČO: 51 943 514
DIČ: 21 20 84 05 46
IČ DPH: SK 21 20 84 05 46

Objednávky na predplatné:
predplatne@greenmagazine.sk

Preberanie materiálov je možné len
s písomným súhlasom vydavateľa.

Jednotlivé články vyjadrujú názory
autorov a nemusia byť vždy totožné
so stanoviskom vydavateľa a redakcie.

www.greenmagazine.sk

Green Magazine Slovakia

PARTNERI VYDANIA

EXKLUZÍVNY PARTNER VYDANIA

SADY

Green MAGAZINE | 5

Transhumancia je symbióza tradícií a rôznych inovácií

Autor: Doc. Ing. Martina Slámová, PhD. | Foto: archív Technická univerzita vo Zvolene, Depositphotos

Sezónny presun hospodárskych zvierat zo zimných stajní na letné pastviny je v zahraničí známy ako transhumancia, a na Slovensku ho charakterizuje salašníctvo. Je to prírode blízky systém poľnohospodárskeho využívania menej produkčných agro-ekosystémov. Salašníctvo počas niekoľkých storočí vytvorilo charakter mnohých horských pasienkových krajín. V súčasnosti ide o vzácnu formu využívania poľnohospodárskej krajiny so špecifickými požiadavkami na pôdu, hospodárske zvieratá a personál.

Ovce a kozy zabezpečujú ekologicky priaznivé spásanie lúčnych spoločenstiev.

Neoddeliteľnou súčasťou ochrany hospodárskych zvierat sú pastierske strážne psy.

Aktuálne, vzhľadom na častejší výskyt konfliktu hospodárskych záujmov spoločnosti a prírodných hrozieb, sa čoraz viac zdôrazňujú mimo-produkčné funkcie poľnohospodárskej výroby. Transhumancia poskytuje rozmanitú škálu ekosystémových služieb. Na druhej strane je potrebné brať do úvahy fakt, že sezónne sťahovavé pasenie sa často vyskytuje v menej priaznivých oblastiach, ktoré vyžadujú ekonomickú podporu. „Preto je dôležité transhumanciu zapojiť do podnikania, takým spôsobom, aby sa znížila, alebo prípadne úplne odstránila závislosť od externých finančných dotácií,“ uviedla doc. Ing. Martina Slámová, PhD. z Technickej univerzity vo Zvolene (TUZVO).

V súlade s celosvetovým trendom v ekologizácii povedomia obyvateľstva a budovaní vzdelávacieho systému v tejto oblasti TUZVO ako prvá univerzita na Slovensku prejavila intenzívny záujem o životné prostredie a jeho ochranu. V roku 1991 zriadila Fakultu ekológie a environmentalistiky. Fakulta a osobitne Katedra UNESCO pre ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj, prehľbuje medzinárodnú spoluprácu v oblasti ekológie a udržateľného vidieckeho rozvoja, ktorej výsledkom je aj projekt TRANSFARM 2021-NO01-KA220-VET-000025048 (<https://transfarm-erasmus.eu>).

Ten trvá od 1. decembra 2021, do 1. júna 2024 a je to inovatívny vzdelávací projekt pre zamestnancov aj odborníkov z oblasti transhumancie spolufinancovaný z programu Erasmus+ v rámci akcie: Odborné vzdelávanie a príprava, Partnerstvá spolupráce v odbornom vzdelávaní a príprave. Skratka TRANSFARM spája transhumanciu a „farmárčenie“ – podnikanie na farme.

Ekonomická efektívnosť chovu je nevyhnutná

Sociálne a ekonomické účinky transhumancie sa prejavujú vo viacerých sektoroch, a preto aj manažment transhumančných fariem si vyžaduje uplatnenie prístupov z viacerých profesií. Pre bežné farmy so živočíšnou výrobou je dôležitá ekonomická efektívnosť chovu. Pri transhumancii nie je vždy možné naplniť tento cieľ vzhľadom na povahu pasenia. Na druhej strane, sezónne pasenie, koordinované s požiadavkami štátnej ochrany prírody, prispieva k zabezpečeniu primeraného manažmentu chránených biotopov. V princípe je táto činnosť finančným prínosom pre sektor ochrany prírody a krajiny. „Okrem uvedených benefitov je transhumancia spojená so špecifickou valašskou kultúrou. Jedinečné hudobné nástroje, typické výrobky a folklórne tradície lákajú domácich i zahraničných turistov,“ doplnila docentka Slámová z Technickej univerzity vo Zvolene. →

→ Služby v oblasti cestovného ruchu a rekreácie napomáhajú diverzifikovať štruktúru vidieckej zamestnanosti, v ktorej v mnohých regiónoch Slovenska prevažuje poľnohospodárska prvovýroba. Napriek pozitívnym účinkom a spoločenským prínosom transhumancie sú jej realizátori – praktici vystavení riziku, že budú vylúčení z celoživotného vzdelávania v dôsledku povahy miesta výkonu ich práce, ktoré sa zvyčajne nachádza v odlahlých horských oblastiach. Preto, sú hlavnými výstupmi projektu TRANSFARM online vzdelávacie materiály, ktoré umožňujú individuálne štúdium (národné správy, súhrnná správa a e-slovník) obohatené o príklady dobrej praxe. Tradičné ekologické pastierske zručnosti a poznatky sa môžu javiť ako nevýznamné za súčasných socioekonomických a technologických okolností.

Avšak, existujú príklady dobrej praxe fariem, ktoré majú potenciál načrtnúť cestu pre budúce scenáre udržateľného využívania poľnohospodárskych oblastí s vysokou prírodnou hodnotou. Projekt poskytuje

20 príkladov takýchto fariem zo 7 krajín Európy, ako napríklad Francúzsko, Grécko, Nemecko, Nórsko, Rakúsko, Slovensko a Taliansko. E-learningová platforma pozostáva z tréningových modulov, ktoré poskytujú poznatky o transhumancii v medzinárodnom kontexte, umožňujú sebahodnotenie a aj testovanie vlastného podniku. Výhodou medzinárodného projektu je, že všetky výstupy sú voľne dostupné na internete v deviatich jazykoch a to v angličtine, v gréčtine, v francúzštine, v maďarčine, v nemčine, v nórčine, v slovenčine, v španielčine a v taliančine.

Ambíciou projektového konzorcia je zvyšovanie povedomia a vzdelania v oblasti transhumancie, pretože ako vyplynulo z workshopu „Sieťovanie pre podporu salašníctva na Slovensku“, ktorý sa uskutočnil v Slovenskej agentúre životného prostredia v Banskej Bystrici dňa 23.3.2023, salašníctvo potrebuje nielen finančnú podporu, ale aj lepšie spoločenské uznanie. Karpatská salašnícka tradícia je dlhodobo ohrozená nedostatkom pracovníkov. Hlavným dôvodom

Pasienky na holiach sú vyhľadávanou turistickou atrakciou najmä kvôli diaľkovým výhľadom.

Hovädzí dobytok sa pasie aj na Silickej Planine, ktorá je jednou z najväčších planín Slovenského krasu.

je chýbajúce sezónne ubytovanie. Preto, by sa mali budúce projekty zamerať na zatraktívnenie prostredia salaša a pomôcť budovať moderné mobilné jednotky. Tie majú poskytovať priestory nielen na ubytovanie, ale aj na vzdelávanie priamo na salašoch, čo je nevyhnutné pre ucelený vzdelávací systém a odbornú prípravu salašníkov, nielen zo stredných odborných škôl, ale aj z vysokých škôl s poľnohospodárskym, alebo ekologickým zameraním.

Moderné salaše by súčasne poskytli zázemie pre salašnícky turizmus a mohli by podporiť rozvoj takzvaného „Slow Travel – Slow Food“ turizmu. Cieľom

takýchto turistických aktivít je priradenie špecifických gastronomických chutí a remesiel navštevovaným miestam. Zahŕňa aj školiace aktivity, propagáciu produktov, vzdelávanie a komunikačné nástroje. Farmári by takto mohli využívať ubytovacie kapacity na salašoch mimo pastevnej sezóny, čo by im umožnilo rozšíriť si zdroj príjmov a súčasne prehĺbiť záujem verejnosti o salašníctvo.

*Autorka, Doc. Ing. Martina Slámová, PhD., pôsobí ako koordinátorka za Technickú univerzitu vo Zvolene (TUZVO) v konzorciu partnerov projektu TRANSFARM.

TECHNICKÁ UNIVERZITA VO ZVOLENE
www.tuzvo.sk